

Mattisenlahden koulun lakkauttaminen

Hyvinvointilautakunta 23.01.2025 § 9

20/12.00.01.03/2025

Kunta vastaa perusopetuslain (628/1998) mukaan koulutuksen järjestämisestä ja kehittämisestä. Oppilasmäärien muutokset, kaavoituspolitiikka ja kunnan yleinen talouden tilanne vaikuttavat kunnan kouluverkkoon. Kouluverkkoa koskevat päätökset ovat kunnan päätösvaltaan kuuluvia asioita.

Liperin kunnanvaltuusto hyväksyi kokouksessaan 18.12.2023 §77 vuoden 2024 talousarvion. Talousarvion yhtenä toiminnallisena tavoitteena on laatia yhteistyössä elinympäristöpalveluiden kanssa koulu-, päiväkot- ja liikuntapaikkaverkostoselvitys talouden tasapainottamisen toimenpiteenä.

Talouden tasapainottamisen lisäksi tärkeä syy tarkastella kouluverkkoa on syntyvyyden lasku. Lukuvuonna 2030–2031 on 29,5 % eli 270 oppilasta vähemmän alakoululaisia kuin lukuvuonna 2023–2024 Mattisenlahden koulun oppilasmäärä vähenee eniten (56 %).

Kouluverkkoselvityksen laatiminen

Kouluverkkoselvitys on laadittu omana työnä kevään 2024 aikana päättäjiä, kuntalaisia ja henkilöstöä osallistaen. Selvityksen tekemisestä on vastannut erillinen työryhmä. Ryhmän työskentelyä johti hyvinvointijohtaja.

Kouluverkkoselvitystä on sen valmistelun edetessä käsitelty hyvinvointilautakunnan, talous- ja strategiatyöryhmän sekä kunnanhallituksen kokouksissa. Lautakuntien ja kunnanhallituksen yhteinen iltakoulu verkostoselvityksistä järjestettiin 14.5.2024.

Selvityksen aikana kuultiin henkilöstöä yleisessä kuulemistilaisuudessa 27.5.2024. Lisäksi Salokylän ja Mattisenlahden koulujen henkilöstön kanssa keskusteltiin omissa palaverissa. Kuntalaisille järjestettiin yleinen keskustelutilaisuus Teamsilla 29.5.2024. Näissä tilaisuuksissa keskusteltiin erilaisista vaihtoehtoisista palvelun järjestämisen malleista sekä niiden vaikutuksista.

Lapsivaikutusten arviointi toteutettiin laajana arviointina. Oppilaiden kuuleminen toteutettiin Salokylän ja Mattisenlahden koulujen kaikille oppilaille keväällä 2024.

Kouluverkkoselvitykseen liittyvät päätökset

Kouluverkkoselvityksen päätöskäsittely eteni hyvinvointilautakunnan (12.6.2024) kautta kunnanhallitukseen (17.6.2024) ja kunnanvaltuusto käsitteli sen kokouksessaan 24.6.2024 (§ 34).

Valtuusto päätti jatkaa kouluverkon muutoksen valmistelua selvityksen skenaarion kaksi pohjalta, jossa kunnassa tulee olemaan kolme taajamakoulua. Tämä tarkoittaa kahden kyläkoulun lakkauttamista.

Kyläkoulujen sulkemisen aikataulua käsiteltiin valtuustoseminaarissa 28.10.2024. Seminaarin evästyksen perusteella kohti kolmen taajamakoulun mallia edetään vaiheittain ja suunnitelmallisesti. Koulu lakkaa, kun se muuttuu kaksiolettajaiseksi tai kun sen oppilaat luontevasti mahtuvat taajamakoulun tiloihin.

Hyvinvointilautakunta on 10.12.2024 päättänyt Mattisenlahden koulun lakkautuksen valmistelun aikataulusta sekä siitä, Mattisenlahden kouluun ei oteta uusia oppilaita 1.8.2025 alkavalle lukuvuodelle.

Koulun lakkautuksen eteneminen

Ennen koulun lakkauttamista osallisille henkilöille tulee varata mahdollisuus saada tietoja asian käsittelyn lähtökohdista ja tavoitteista sekä antaa tilaisuus lausua mielipide asiasta (hallintolaki § 41). Henkilökunnan kuulemis- ja keskustelutilaisuus järjestettiin Mattisenlahden koululla 13.1.2025 klo 14.30–16. Paikalla olivat hyvinvointijohtaja, henkilöstöpäällikkö, Juko/OAJ pääluottamusmies, siivoustyönjohtaja sekä 6 henkilöstön jäsentä.

Kuntalaisten sekä huoltajien kuulemis- ja keskustelutilaisuus pidettiin 13.1.2025 klo 17.30–19.30 Mattisenlahden koululla. Paikalla oli 24 kuntalaista, 7 luottamushenkilöä sekä kunnanjohtaja, hyvinvointijohtaja ja tekninen johtaja. Asiaan on mahdollista kirjallisesti antaa lausunto 19.1.2025 mennessä kunnan kirjaamoon.

1.8.2025 alkavalle lukuvuodelle Mattisenlahden kouluun ei oteta uusia oppilaita. Koulussa opiskelee viimeisen lukuvuoden luokat 2–6. Syksyllä 2025 valmistellaan tulevia koulupaikkoja sekä koulukuljetuksia oppilaita ja huoltajia kuullen. On tärkeää, että koululla jatketaan tuttua kouluarkea mahdollisimman pitkälle viimeistä lukuvuotta. Uuteen kouluun tutustuminen tehdään keväällä 2026.

Mattisenlahden koulun oppilasennuste

Mattisenlahden koulun oppilasennuste on nopeasti laskeva, kuten alla olevasta taulukosta voi havaita.

Lukuvuosi	1	2	3	4	5	6	yhteensä
2020–2021	11	8	14	7	8	9	57
2021–2022	14	10	7	14	6	7	58
2022–2023	8	14	9	7	14	6	58
2023–2024	8	8	15	8	7	14	60
2024–2025	6	8	7	12	7	7	47
2025–2026	1	6	8	7	12	7	41
2026–2027	6	1	6	8	7	12	40
2027–2028	3	6	1	6	8	7	31
2028–2029	7	3	6	1	6	8	31
2029–2030	5	7	3	6	1	6	28
2030–2031	2	5	7	3	6	1	24
2031–2032	1	2	5	7	3	6	24

Mattisenlahden koulun kiinteistö

Mattisenlahden koulu on rakennettu n. vuonna 1940 ja laajennettu 1991. Koulu toimii kahdessa rakennuksessa, joiden kokonaispinta-ala on 677,6 m². Kiinteistössä on välittömästi tehtävä pieniä korjattavia huoltotoimenpiteitä. Kuntoarviossa suositellaan runsaasti erilaisia lisätutkimuksia mm. alapohja-, välipohja- ja ulkoseinien alaosarakenteeseen. Kiinteistön ikääntymisen vuoksi lähitulevaisuudessa tulee korjata mm. putkistoa, vesikalusteita ja öljylämmityskattila.

Välttämättömät korjaukset rakenteeseen ja tekniikkaan kymmenen vuoden sisällä 530 000 €, 782 €/m². Summa ei sisällä suunnittelua, mahdollisia tilojen muutostarpeita, sisäpintojen uusimista tai tekniikan nykyaikaistamista.

Oppilaiden ja henkilöstön sijoittaminen lakkautuksen jälkeen

Koulun lakkautuessa on tärkeää varmistaa, että lähikoulu on edelleen hyvin saavutettavissa kohtuullisen koulumatkan päässä. Mattisenlahden koulun lakkautuessa saavutettavuus pysyy edelleen hyvänä ja matka-ajat kohtuullisena. Koulukuljetuksessa olevien lasten määrä kasvaa hieman ja kuljetuskustannukset nousevat. Kustannusten kasvua pystytään hillitsemään hyvällä kuljetusten ja lukujärjestysten suunnittelulla. Kuljetusoppilaiden määrän kasvu saattaa vaatia nykyistä suurempaa kalustoa reitille. Tämä tulee ottaa huomioon seuraavassa kilpailutuksessa. Kuljetuskustannusten kasvua erittäin vaikea arvioida, vuosittainen vaihtelu suurta.

Kouluverkon osalta lainsäädännön määräävin tekijä on perusopetuslain 32 §:n mukainen koulumatka.

”Jos perusopetusta saavan oppilaan koulumatka on viittä kilometriä pitempi, oppilaalla on oikeus maksuttomaan kuljetukseen. Jos esiopetusta saavan oppilaan matka kotoa esiopetukseen tai

varhaiskasvatuslaissa tarkoitetusta varhaiskasvatuksesta esiopetukseen on viittä kilometriä pitempi, oppilaalla on vastaavasti oikeus maksuttomaan kuljetukseen kotoa suoraan esiopetukseen tai varhaiskasvatuksesta esiopetukseen ja esiopetuksesta kotiin tai varhaiskasvatukseen. Perusopetusta tai esiopetusta saavalla oppilaalla on oikeus maksuttomaan kuljetukseen myös silloin, kun edellä tarkoitettu matka oppilaan ikä ja muut olosuhteet huomioon ottaen muodostuu oppilaalle liian vaikeaksi, rasittavaksi tai vaaralliseksi.”
”Edellä 1 momentin mukaisesti järjestettävä oppilaan päivittäinen koulumatka odotuksineen saa kestää enintään kaksi ja puoli tuntia. Jos oppilas on lukuvuoden alkaessa täyttänyt 13 vuotta, saa koulumatka kestää enintään kolme tuntia.”

Mattisenlahden nykyisen lähikoulualueen lapset jakaantuvat uudessa tilanteessa Liperin ja Ylämyllyn kouluihin. Oppilaat mahtuvat koulujen nykyisiin ryhmiin. Oppilaiden tuen tarpeen mukaan tulee kuitenkin vuosittain arvioida mahdollinen lisäresurssin tarve.

Koulun henkilöstö sijoitetaan taajamakouluilta vapautuviin tehtäviin niin, ettei uutta henkilökuntaa tarvitse rekrytoida. Koululla työskentelee nyt 6 kokoaikaista ja yksi osa-aikainen työntekijä. Tavoitteena on vähintään 4 htv:n henkilöstövähennys. Kiinteistönhuollosta henkilöstösäästöä ei haeta, vaan kiinteistöhoitajan työaikaa kyläkoululta siirtyy muihin yksikköihin.

Kustannusvaikutukset

Koulun lakkauttamisesta muodostuu säästöjä henkilöstökuluista, ruokailun järjestämisestä ja ruokakuljetuksista, koulukuljetuksista, kiinteistökustannuksista, ict-kustannuksista, muista yksittäisistä kustannuksista sekä siitä, että tiloja ei peruskorjata ja niistä luovutaan.

Lakkautuksella tavoitellaan yhteensä noin 300 000 euron vuosisäästöä seuraavasti:

- Kiinteistökulut n. 80 000 €/vuosi
- Ruokakuljetukset n. 12 000 €/vuosi
- Muut kustannukset n. 10 000 € /vuosi
- henkilöstön palkka- ja muut kustannukset vähintään n. 200 000 €

Kustannuksia nostaa pidentyvät koulumatkat ja iltapäiväkuljetus, kuljetuskustannukset vaihtelevat vuosittain ja ovat riippuvaisia lasten asuinpaikasta, lukujärjestyksistä sekä yksilöllisistä tarpeista.

Pedagogiikka ja opiskeluhoito

Kouluverkkomuutoksilla turvataan se, että edelleen kaikilla oppilailla on mahdollisuus saada laadukasta opetussuunnitelman mukaista opetusta

ja heille pystytään turvaamaan joustavat opetusjärjestelyt, joissa on huomioitu opetusryhmien optimaalinen koko ja henkilöstömitoitukset sekä oppilaiden yksilölliset tuen tarpeet.

Kouluverkkomuutoksella tavoitellaan tilannetta, jossa alakoulun oppilaat olisivat yhdestä ikäluokasta muodostuvissa ryhmissä ja ryhmäkoot pysyisivät kohtuullisen kokoisina, n. 20 oppilasta. On kuitenkin huomattava, että vuosittaiset ikäluokan koon vaihtelut, tuen tarpeet ja tilat vaikuttavat ryhmien muodostamiseen, jolloin ryhmäkoko voi olla tätä suurempi tai pienempi.

Kolmen taajamakoulun mallin avulla perusopetuksen käytössä olevat resurssit suunnataan mahdollisimman tehokkaasti. Tällöin voidaan turvata monipuoliset pedagogiset menetelmät ja keinot opetukseen ja oppimisen tukeen. Taajamakouluissa on mahdollisuus kokoaikaiseen erityisopetukseen pienryhmässä.

Opiskeluhuoltopalvelut eli kouluterveydenhoitajat, koulukuraattorit ja koulupsykologit järjestävät Pohjois-Karjalan hyvinvointialue Siunsote. Mattisenlahden koulussa koulukuraattorin ja kouluterveydenhoitajan palvelut ovat olleet saatavilla muutamia kertoja kuukauden aikana. Taajamakouluissa opiskeluhuollon toimijat ovat läsnä päivittäin/viikoittain, koska toiminta mitoitetaan lakisääteisesti oppilasmäärään. Oppilaille palveluiden saavuttavuus on siis parempi isommissa yksiköissä.

Asian selvittäminen ja kuulemiset

Hallintolain (434/2003) 31 § mukaan viranomaisen on huolehdittava asian riittävästä ja asianmukaisesta selvittämisestä hankkimalla asian ratkaisemiseksi tarpeelliset tiedot sekä selvitykset. Mattisenlahden koulun lakkauttamisen valmistelu on tehty huolellisesti ja eri tahoja osallistaen. Päätös perustuu kunnan kouluverkkoa koskevaan selvitykseen. Kouluverkkoselvityksen osana on tehty ennakkovaikutusten arviointi, joka sisältää lapsivaikutusten arvioinnin.

Hallintolain (434/2003) 41 § mukainen kuuleminen koulun lakkauttamisesta on pidetty 13.1.2025. Lisäksi on ollut mahdollista antaa asiassa kirjallinen lausunto 19.1.2025 mennessä. Annetut lausunnot kirjataan ja tuodaan tiedoksi hyvinvointilautakunnan kokouksessa 23.1.2025.

Toimenpiteet päätöksen jälkeen

Asian valtuustokäsittelyn jälkeen koulun lakkauttamisen valmistelu jatkuu keskittyen käytännön järjestelyihin.

Henkilöstön osalta käynnistetään yt-menettely, jossa valmistellaan henkilöstön sijoittuminen koulun sulkemisen jälkeen.

Koulukuljetusten suunnittelun kautta valmistellaan uudet lähikoulualueet ja osoitetaan oppilaille uudet lähikoulut. Tässä yhteydessä käydään keskustelua ja kuullaan huoltajan ja lapsen mielipide asiaan. Uudet lähikoulualueet päättää hyvinvointilautakunta. Keväällä 2026 valmistellaan siirtymistä taajamakouluihin ja tutustutaan tuleviin kouluihin.

Vaikutusten arviointi

Koulun lakkautuksella on hyvin monelaisia vaikutuksia lapsiin, perheisiin, kyläyhteisöön ja koko kuntaan. Lapsiin vaikutukset ovat yksilöllisiä. Se mikä toiselle on positiivinen muutos saattaa toiselle lapselle olla haitallisesti vaikuttava. Vaikutusten arviointia on laajasti tehty kouluverkkoselvityksen yhteydessä ja kirjaukset löytyvät asiakirjasta.

Mattisenlahden koulun lakkautus on yksi vaihe siirtymisessä kolmen taajamakoulun malliin. Taajamakouluissa pystytään luomaan oppilaille yhdenvertaiset mahdollisuudet opetukseen ja oppimisen ja kasvun tukeen. Kaikkiin taajamakouluihin voidaan turvata riittävä erityisopettajaresurssi sekä pääsääntöisesti yhden luokka-asteen perusopetusryhmät. Kaikissa kouluissa on mahdollisuus kokoaikaiseen erityisopetukseen. Isommissa yksiköissä on paremmin saatavilla sekä terveydenhoitajan, kuraattori että psykologin palveluja ja myös hyvinvointipedagogin tukea, tätä tukea ei tuomaan pienempiin yksiköihin samassa laajuudessa. Edellä kuvatut seikat vaikuttavat myönteisesti lapsiin ja lisäävät oppilaiden välistä tasa-arvoa.

Koulun lakkautuessa kyläkoulun nykyiset turvalliset ja tiiviit yhteisöt hajaantuvat. Oppilaat jakaantuvat useampaan kouluun ja luokkakaverit saattavat joutua eri kouluihin. Tutun yhteisön ja luokan jakaantumisella on negatiivisia vaikutuksia lapsiin ja sitä voidaan lieventää ennakoimalla muutoksia yhteisellä keskustelulla sekä ryhmäyttämällä uusia luokkia. On tärkeää saada etukäteen tutustua uuteen ympäristöön ja luokkakavereihin. Huoltajien ja henkilöstön yhteistyö ja positiivinen asenne muutokseen tukevat lapsen sopeutumista uuteen tilanteeseen.

Kyläkoulujen lakkautus kasvattaa oppilaiden koulumatkoja ja vaikuttaa matka-aikaan. Toisaalta joidenkin oppilaiden pitkä kävely/pyöräilymatka saattaa muuttua kuljetukseen tai nykyinen kuljetusmatka lyhentyä, jolloin matkaan käytettävä aika saattaa jopa lyhentyä.

Taajamakoulussa voidaan järjestää iltapäivätoiminta kaikille 1. luokan oppilaille, Mattisenlahden koulussa ei ole järjestetty iltapäivätoimintaa

kahteen lukuvuoteen. Taajamakouluissa pystytään luokilla 4–6 mahdollistamaan valinnaisaineiden todellinen valintamahdollisuus sekä opetusryhmät kaikkiin katsomusaineisiin. Kaikissa taajamakouluissa on isot liikuntasalit ja monipuoliset kädentaitojen tilat.

Vähentämällä kouluja saadaan kouluverkko vastaamaan selvästi pieneneviä ikäluokkia. Mattisenlahden alueella asuville taajamakoulujenkin saavutettavuus pysyy hyvänä, koska välimatkat ovat lyhyitä.

Koulun lakkautuksella on vaikutusta monien muiden toimijoiden toimintaan. Keskustelua muutoksesta ja käytännön järjestelyistä käydään hyvinvointialueen, seutukirjaston, kansalaisopiston ja järjestöjen kanssa.

Valmistelija	Hyvinvointijohtaja Lappalainen Riitta
Esittelijä	Hyvinvointijohtaja Lappalainen Riitta
Päätösehdotus	Hyvinvointilautakunta esittää kunnanhallitukselle ja edelleen kunnanvaltuustolle, että Mattisenlahden koulu lakkautetaan 31.7.2026.
	Esityslistan julkaisun jälkeen ei tullut yhtään kirjallista kysymystä tai lausuntoa asetettuun määräaikaan (19.1.2025) mennessä.
Päätös	Hyväksyttiin päätösehdotus.
Ote	Kunnanhallitus
Toimeenpano	Hyvinvointipalvelut
Lisätietoja	Hyvinvointijohtaja